

Aanpak WerkwijzerPlus en Weerbare Jeugd

**Voorkomen van criminele aanwas door
het versterken van veerkrachtige buurten**

Deze handreiking is een samenwerking van RIEC Noord-Holland, Noord-Holland Samen Veilig en WerkwijzerPlus

Inleiding

Aanpak WerkwijzerPlus & Weerbare Jeugd

Een wijk kan een voedingsbodem vormen voor jongeren om de criminaliteit in te stromen. Vanuit het project Weerbare Jeugd van RIEC Noord-Holland & Noord-Holland Samen Veilig is in 2022 een pilot uitgevoerd van de aanpak WerkwijzerPlus in de gemeenten Beverwijk en Heemskerk.

Door het inzetten van een gerichte aanpak op het versterken van de (veer)kracht van de wijk, kunnen patronen die de problematiek in stand houden, duurzaam doorbroken worden. En daarmee kan de instroom van jongeren in de criminaliteit tegen worden gegaan.

De WerkwijzerPlus aanpak is niet een aparte interventie of aanpak. Het biedt vooral een andere manier van kijken, waarmee het bestaande netwerk, zowel formeel en informeel, versterkt kan worden.

In deze handreiking delen we de opgedane kennis en ervaring uit de Noord-Hollandse pilot. We hopen hiermee andere gemeenten in onze regio beeld te geven bij deze aanpak, de waardevolle elementen en de praktische toepassing ervan. In deze handreiking vind je de volgende onderdelen terug:

Over

Over WerkwijzerPlus

WerkwijzerPlus is ontwikkeld door Martien van Rijn. Martien werkt al 22 jaar in buurten waar sprake is van (jeugd)overlast. WerkwijzerPlus is voortgekomen uit de manier waarop jeugdgroepen zich organiseren. Namelijk als fluïde netwerken. De uitdaging is om ons als professionals in de wijk ook op die manier te organiseren. En om daarbij vooral ook buurtbewoners en jongeren op basis van hun competenties en talenten uit te dagen om zich positief in te zetten voor hun buurt.

Contact

Wil je meer weten over deze aanpak? Of wil jij in jouw gemeente aan de slag met (elementen van) de aanpak van WerkwijzerPlus? Neem dan contact met ons op.

weerbarejeugd@nh-sv.nl

Over Weerbare Jeugd

Het Project Weerbare Jeugd is een project van het samenwerkingsverband RIEC Noord-Holland en Noord-Holland Samen Veilig. Dit project richt zich op het voorkomen van het afglijden van jongeren in de (drugs)criminaliteit.

Hiervoor ondersteunen we de partners, zoals gemeenten, politie en OM in Noord-Holland in de aanpak. Dit doen we met kennis, expertise, interventies en innovatie.

De basisprincipes

Samenwerken

Complexe vraagstukken, zoals op het gebied van jeugd & veiligheid, kenmerken zich door een groot aantal betrokken stakeholders. Ieder heeft daarbij een eigen perspectief. Niemand kan complexe problemen alleen oplossen. Daarom is het belangrijk dat professionele organisaties vanuit een gezamenlijke focus werken. Maar ook de betrokkenen rondom het probleem (buurtbewoners, de jongeren, ondernemers) heb je nodig om een gebied leefbaar te maken en jongeren veilig te laten opgroeien.

Op de plek

Het antwoord ligt daar waar het probleem zich afspeelt. Daarom is het belangrijk om te werken vanaf de plek(ken) waar de problemen zich voordoen.

Kleine stappen maken grote verschillen

Small wins gaan boven quick wins. Bij quick wins gaat het vooral om een snelle haalbare acties. Maar bij small wins is er geen tijdsdruk. Het gaat om kleine zichtbare acties die doorbraken realiseren.

Juiste persoon op de juiste plek

Criminele jeugdgroepen organiseren zich vaak als wendbare en flexibele netwerken. Ze kennen elkaar goed en zetten elkaar heel gericht in voor criminele activiteiten op basis van hun talent. De uitdaging is om als professionals in de buurt ook op die manier te werken. Dus kijken welke talenten op verschillende momenten nodig zijn en die op het juiste moment inzetten.

Iedereen een plek in de buurt

Als jongeren in een buurt voor overlast zorgen, zijn andere gebruikers van de openbare ruimte vaak geneigd om zich terug te trekken. Uiteindelijk kan dan een situatie ontstaan waarbij jongeren alleen nog maar aangesproken worden door personen in uniform (handhavers en politie) of weggestuurd worden van een plek. Om dit patroon te doorbreken is het de uitdaging om andere groepen bewoners en professionals te verleiden juist ook op die plek te verblijven. Waarbij het uitgangspunt is dat een buurt een plek moet zijn voor iedereen, en dus ook voor jongeren.

Krachten in de wijk

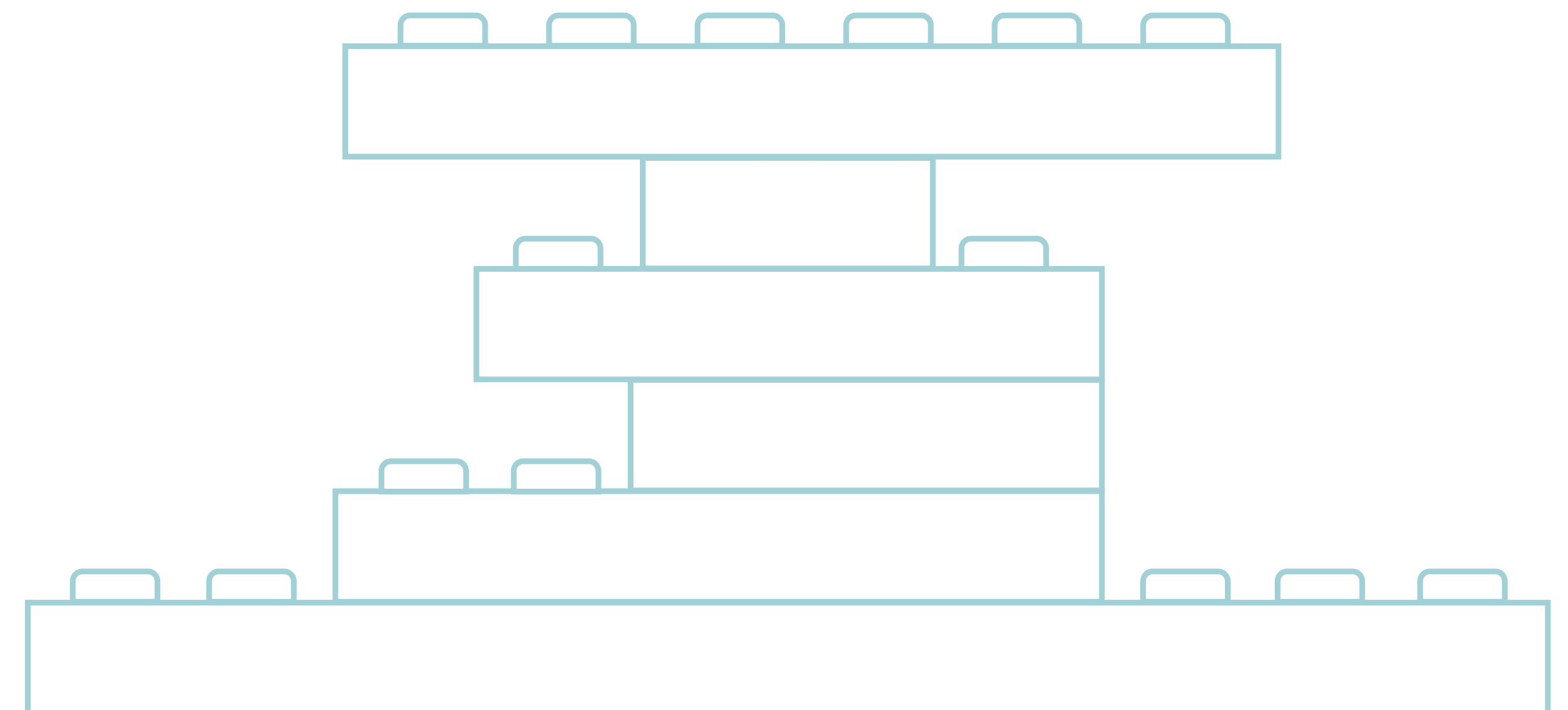
In elke buurt zijn er wel mensen die zich in willen zetten voor hun buurt. Ga daarom op zoek naar de krachten in de wijk en versterk die.

De stappen

WerkwijzerPlus is opgebouwd uit 6 stappen. De stappen volgen niet na elkaar, maar vullen elkaar aan. Elementen uit de eerste stappen, pas je namelijk ook toe in de vervolgstappen. Er komt dus elke keer een extra stap bij, alsof er een extra duploblok aan een toren wordt toegevoegd. De invulling van de stappen is elke keer weer maatwerk en afhankelijk van de lokale context.

Op de volgende pagina zie je de 6 stappen terug met een korte toelichting op de stap. Per stap kun je vervolgens verdieping vinden met:

- ➔ **Het doel van de stap**
- ➔ **De resultaten van de stap**
- ➔ **Wat je in de stap doet**
- ➔ **Praktijkvoorbeelden bij de stap**

Overzicht stappen

1. Buurt beleven

In deze stap leer je de dynamiek van de buurt kennen. Je doet dit door vooral goed te kijken en te luisteren. Je krijgt zicht op hoe en door wie de buurt gebruikt wordt.

4. Zichtbare acties

In deze stap bedenk je samen met de buurt kleine zichtbare acties die aansluiten op de eerder gehoorde verhalen. Je betreft bewoners, ondernemers, jongeren en professionals actief bij deze acties.

2. Verhalen ophalen

In deze stap ga je met bewoners, jongeren, ondernemers en professionals in gesprek over de buurt. Wat gaat er goed en waar kan het beter? test

5. Experimenteren

In deze stap zet je experimenten in die invloed hebben op (negatieve) patronen in de buurt. Je communiceert met de buurt en de professionals over het experiment en evalueert de experimenten.

3. Betekenis geven

In deze stap breng je de informatie uit stap 1 en 2 samen tot een gezamenlijk verhaal. Met alle betrokkenen breng je patronen in kaart en bepaal je de gezamenlijke focus.

6. Successen vasthouden

In deze stap zorg je dat succesvolle acties en experimenten goed geborgd worden. Uiteraard blijf je elke keer goed kijken wat er op welk moment nodig is in de buurt.

1. Buurt beleven

Doel

De buurtdynamiek onderzoeken zonder deze te veel te verstoren.

Resultaten

- Zichtbare patronen
- Een plattegrond waarbij je vastlegt welke mensen wel of niet een plek gebruiken en op welke momenten
- Krachten en klachten herkennen rondom een problematiek
- Zicht op de professionals die een rol hebben rond de problematiek
- Een betrokken bestuurder die zichtbaar is voor collega's en bewoners

Wat doe je in deze stap

Om de buurt te leren kennen, organiseer je in de eerste stap geen acties of gesprekken. Anders verstoort je de bestaande dynamiek van de buurt. Je gaat observerend en onderzoekend de buurt in. Zit op een bankje aan een plein, haal een brood bij de bakker, of sta bij de school. Doe dit op verschillende tijdstippen. Zo leer je de dynamiek kennen.

Vragen die je wilt beantwoorden:

- Wie groet wie?
- Wie vermijden elkaar?
- Wie is op welke momenten op een plein?
- Hoe wordt de buurt gebruikt?
- Wie claimt welke plek?
- Hoe wordt op jongeren gereageerd?
- Waar ligt vuil of is graffiti?
- Welke professionals zijn zichtbaar aanwezig in de wijk en wat doen ze?

1. Praktijkvoorbeelden

Wandelen door de buurt

Maak een wandeling door de buurt en kijk wat je ziet. "Lees de dynamiek van de buurt." Doe dit op verschillende tijdstippen want in de avond ziet een buurt er anders uit dan in de ochtend. In de volgende stap kun je dit samen met een collega, professional of bewoner doen. Iedereen kijkt immers op een andere manier naar de buurt. Benoem naar elkaar toe wat je ziet.

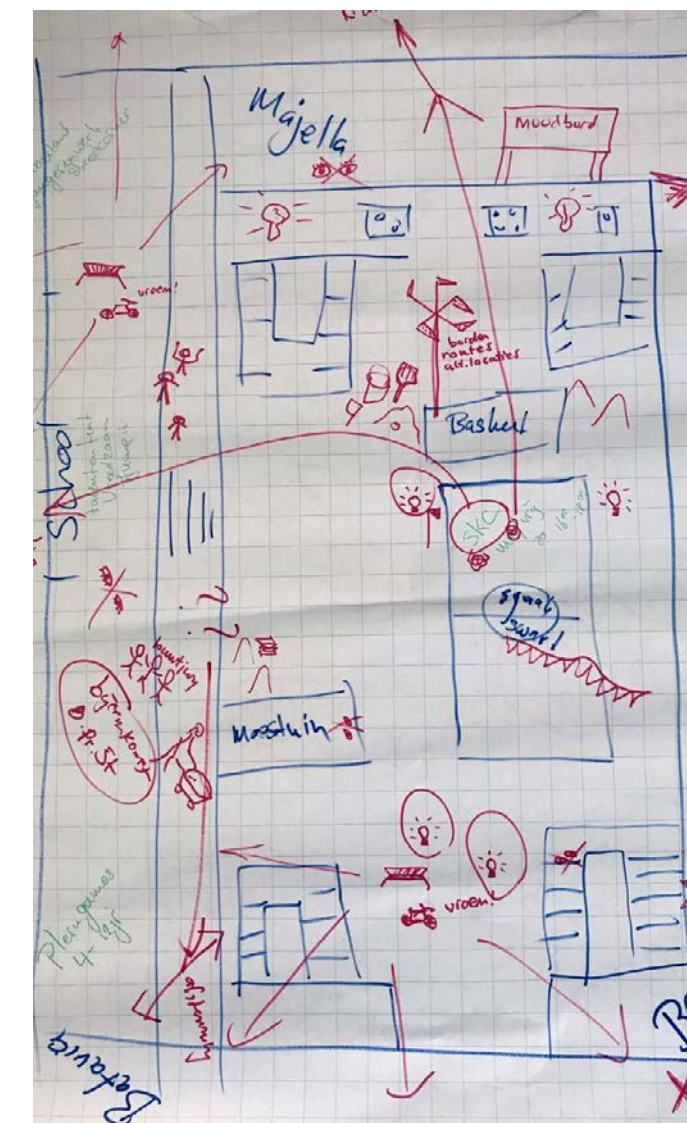
Aansluiten bij reguliere overleggen

Om zicht te krijgen op hoe professionals in een buurt zich organiseren, is het goed om bij reguliere overleggen aan te sluiten. Probeer ook de dynamiek van deze overleggen te "lezen". Wie nemen een actieve rol? En wie komt met positieve informatie? Ontdek op die manier waar de krachten zitten bij professionals.

Zoek het gesprek van de dag op

Wat leeft er in de buurt? Waar praten de mensen over? Koop iets bij een drukbezochte winkel, sta op een schoolplein of zit op een bankje en luister naar de gesprekken.

Een plattegrond van de buurt

Maak een plattegrond waarop je tekent welke groepen je waar ziet en op welke momenten je hen ziet.

2. Verhalen ophalen

Doel

In de haarvaten van de buurt komen door verhalen van de buurt op te halen.

Resultaten

- Kennis van signalen over wat voor thema's belangrijk zijn voor de buurt
- Zicht op hoe de plek in de buurt gebruikt wordt
- Zicht op verschillende buurtnetwerken
- Zicht op hoe mensen in de buurt zich verhouden tot genoemde thema's
- Zicht op waar bestaand beleid wel en waar niet goed aansluit op de dynamiek van de buurt

Wat doe je in deze stap

Als je de dynamiek van de buurt kent, wil je actief op zoek naar de verhalen van de buurt. Nu je weet wanneer jongeren ergens zijn, kun je in contact met hen komen. Spreek met bewoners en ondernemers. Spreek ook met professionals over hun ervaringen en inzet in de buurt met verschillende doelgroepen.

Vragen die je wilt beantwoorden:

- Hoe ervaren mensen hun buurt?
- Hoe gebruiken zij hun buurt?
- Hoe is het contact met burens?
- Hoe is het contact met ondernemers?
- Waar zijn mensen blij mee en wat willen ze anders?
- Hoe acteren professionals op problematiek?
- Waar worden beslissingen genomen en door wie?

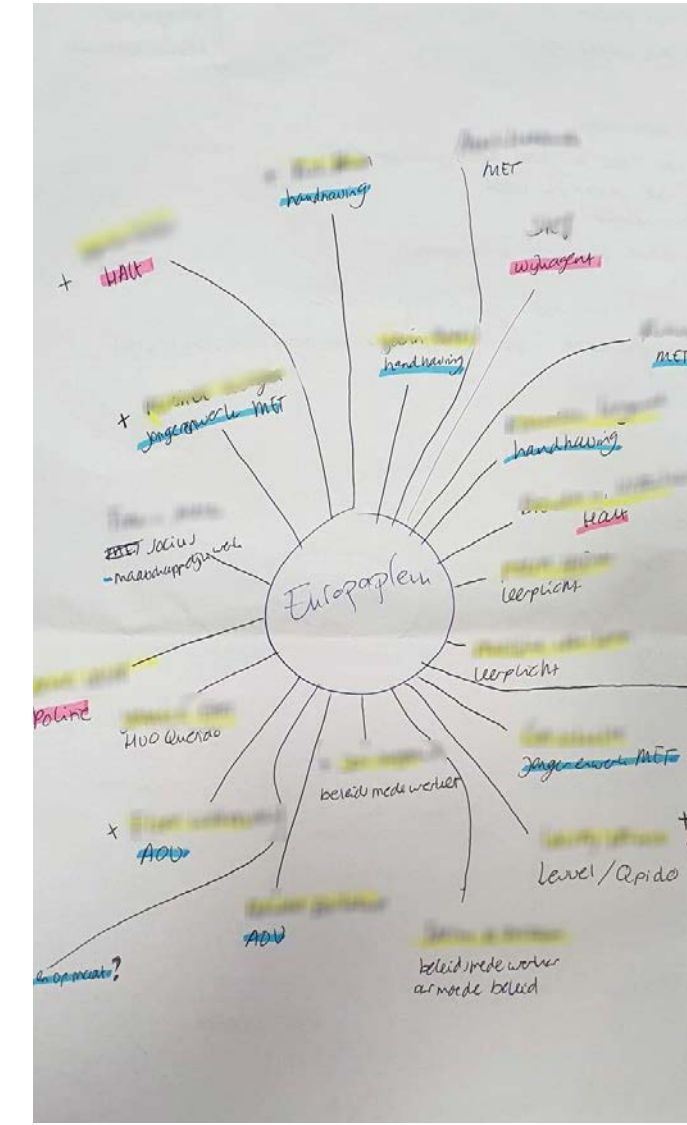

2. Praktijkvoorbeelden

Informele gesprekken

Spreek mensen aan op straat, in de winkel of op hun ontmoetingsplek. Start het gesprek op een open manier. Hoe gaat het? Woont u in deze buurt? Hoe lang al? Stel je niet direct voor, dat moment komt vanzelf. Sluit aan bij wat mensen aan het doen zijn.

Netwerktekening

Maak met betrokken ambtenaren een netwerktekening. Wie kennen ze die betrokken zijn in de buurt of bij het probleem? Bespreek met elkaar wat de bijdrage is van die betrokkenen en wat hun invloed is op het probleem.

Meelopen en spreken met professionals

Vraag professionals of ze jou in de buurt willen rondleiden. Elke professional heeft andere ervaringen en een andere kijk op de buurt. Tijdens de wandeling kan de professional vertellen over zijn/haar rol in de buurt en wat hij/zij van de buurt vindt.

Groepsopstelling jeugdgroep

Maak samen met professionals die met jongeren werken (bijvoorbeeld jongerenwerkers, (jeugd) boa's en wijkagenten) een groepsopstelling met Playmobil. Hoe zijn de verhoudingen binnen de groep? Wat gebeurt er als we een jongere uit de groep halen?

3. Betekenis geven

Doel

Met bewoners en professionals een gezamenlijke focus bepalen. Van hieruit probeer je samen met de buurt positieve patronen te versterken en vastgelopen patronen te verleggen.

Resultaten

- Een gezamenlijk verhaal van de buurt
- Men hoort van elkaar verschillende ervaringen en beleeft nieuwe ervaringen
- Zicht op wie zich wil/kan inzetten en op welke manier
- Energie en verbinding tussen bewoners, ondernemers en professionals
- Bewoners ervaren eigenaarschap

Wat doe je in deze stap

In deze stap organiseer je bijeenkomsten voor verschillende doelgroepen. Daarbij is het van belang om de verschillende ervaringen en perspectieven bij elkaar te krijgen.

Op basis van alle gesprekken met professionals kun je een behangrol met een tijdlijn maken. De tijdlijn vormt de basis voor een focusgroep met professionals. Deze tijdlijn geeft het gezamenlijke verhaal weer en van daaruit kiezen professionals een of een paar thema's waar ze zich als eerste op willen richten.

Een andere doelgroep zijn bewoners. Tijdens bewonersavonden kunnen bewoners met elkaar en met de gemeente, politie andere professionals in gesprek over hun buurt. Ook tijdens buurtbijeenkomsten kunnen bewoners aangeven welk thema ze belangrijk vinden en op welke manier ze zich daarvoor in willen zetten.

3. Praktijkvoorbeelden

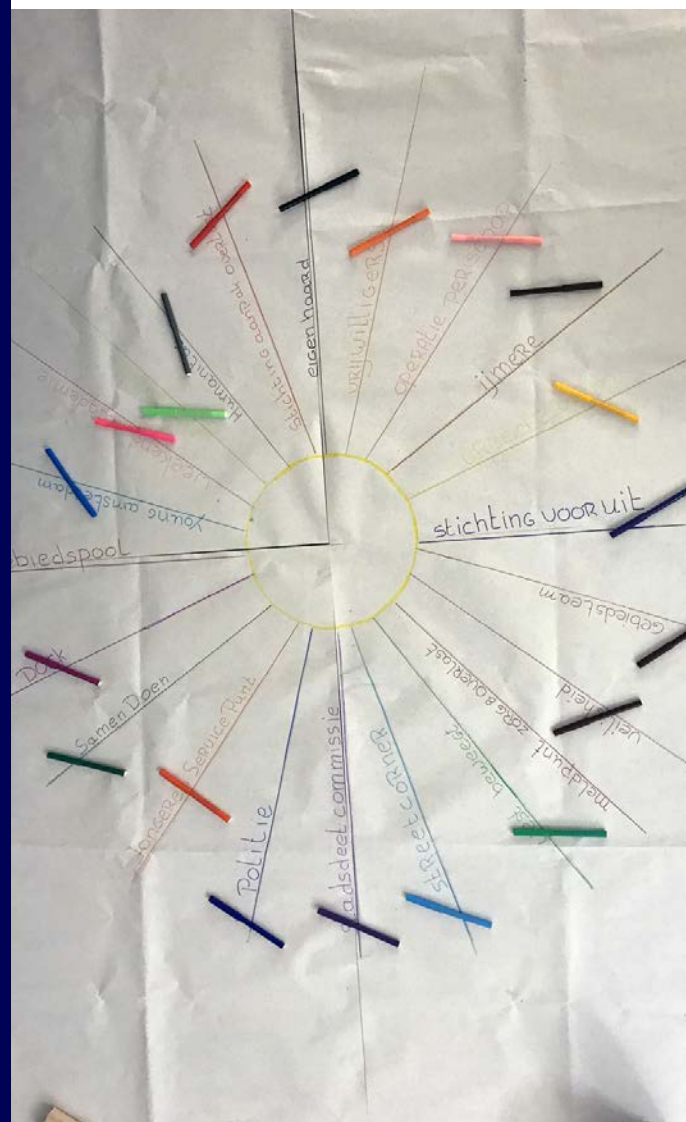
Bewonersbijeenkomsten

Nodig een diverse groep bewoners uit rondom een thema/probleem in de buurt. Tijdens deze bijeenkomst zijn ook de betrokken ambtenaren/ bestuurders en buurtprofessionals aanwezig. Maak er een actieve bijeenkomst van. Laat de aanwezigen actief met elkaar nadenken over het probleem en de oplossingen.

Kansenkaart

Teken met betrokkenen, op een plattegrond van de buurt, waar zij kansen zien in de buurt. Koppel hier kleine small wins aan.

Netwerktekening

Maak met bewoners uit de buurt een netwerktekening. Wie kent wie? Vraag mensen bijvoorbeeld bij wie ze suiker lenen of planten water geven tijdens de vakantie. Zo wordt het voor bewoners zichtbaar dat ze verbonden zijn met een groter netwerk in de buurt.

Behangrol met tijdlijn

Maak op een behangrol een tijdlijn waar je alle gebeurtenissen, activiteiten en incidenten op tekent. Ga met betrokkenen op zoek naar de patronen in deze tijdlijn.

4. Zichtbare acties

Doel

Kleine en vooral zichtbare acties organiseren om uit te proberen hoe de buurt hierop reageert. Met deze acties verstevig je ook de samenwerking tussen verschillende professionele organisaties

Resultaten

- Meer vertrouwen en eigenaarschap bij bewoners en ondernemers
- Bereiken van meer bewoners
- Verbinding tussen verschillende doelgroepen; bewoners, de jeugd, ondernemers en professionals
- Zicht op hoe de omgeving reageert op acties
- Acties zijn uitgetoetst en geëvalueerd

Wat doe je in deze stap

Uit de eerste drie stappen heb je veel informatie gekregen en wensen opgehaald om de buurt te verbeteren. Organiseer binnen de gemeente een team dat zich hiervoor in kan zetten. Onderzoek met elkaar welke zichtbare acties (small wins) gedaan kunnen worden om aan de buurt te laten zien dat er echt iets gaat veranderen. Houdt deze acties klein. En zorg dat ze de buurt kunnen versterken. Als je bijvoorbeeld iets met eten doet, zorg dan dat je de inkopen lokaal doet.

Nodig bewoners uit om mee te doen. Kijk zelf goed wat er gebeurt tijdens de acties. Welke bewoners, of ondernemers, jongeren of professionals doen mee en welke juist niet? Leidt de actie tot verandering in bestaande patronen? Vraag bewoners ook om feedback te geven op de acties.

4. Praktijkvoorbeelden

Koffietafel

Sta wekelijks met een koffietafel of bakfiets met koffie in de buurt. Nodig voorbijgangers actief uit. Bied drinken aan en vertel dat je er staat om te horen hoe het gaat in de buurt. Bewoners kunnen ook helpen met het organiseren van de koffietafel. Met een koffietafel ben je als overheid zichtbaar en bereikbaar. Bewoners voelen zich serieus genomen en je hoort sneller wat er speelt in de wijk.

Benut belangrijke gebeurtenissen

Door de "roddels" van de buurt te kennen, hoor je zaken die je kan inzetten om een positieve energie te creëren en mensen met elkaar te verbinden. Bijvoorbeeld als er een bewoner 90 wordt of als ondernemers graag kerstverlichting willen. Grijp deze momenten aan om een small win te organiseren. Kijk wat het effect is in de buurt als je de verjaardag in de buurt organiseert op de hangplek van jongeren (komen er meer ouderen?) of als je kerstverlichting ophangt (wordt het veiliger?).

De BOA stelt zich voor

Ik ben MELLISSA VAN HEUN en werk inmiddels zo'n 5 jaar als BOA (Buitengewoon Opsporingsambtenaar) voor de gemeente Beverwijk. Sinds 2021 zetten we wijk-BOA's en themahouders in. Ik bedien de wijken Oosterwijk en Zwaansmeer en houd mij bezig met het thema jeugd. Een perfecte combinatie, gezien de historie in de wijk Oosterwijk met jeugd. Mocht je mij of één van mijn collega's tegenkomen op straat, spreek ons dan gerust aan. We staan altijd open voor een gesprek.

Nieuws van Wijkpunt Oost

Bij het Wijkpunt kunnen bewoners vragen over welzijn, gezondheid, om elkaar te ontmoeten. Bezoek met ideeën voor de wijk of vrijwilligerswerk, hulp nodig, training of overlast ervaren in de wijk. In het Wijkpunt houden we een spreekuur o.a. voor Taal en Cultuur, WoonopMaat en Vrijwilligers Beverwijk, Maat en Administratie (EHBA).

Koffietafel op elke maandag elke woensdag van 14.00 - 16.00 uur

Kom Pannenkoeken eten! Een leuk gesprek en een lekker broodje. Vrijwilligers van de wijk op donderdag 16 maart tussen 10.00 en 12.00 uur pannenkoeken. Komt u ook?

Zwerfafval opruiming op Voor meer informatie kunt u...

Inloopavond herinrichting Europaplein

Op 7 maart was de inloopavond over de voortgang van de herinrichting van Europaplein.

Nieuwsbrieven

Met een nieuwsbrief kun je bewoners informeren over ontwikkelingen in de buurt. Maak hier een gezamenlijke nieuwsbrief van. Dus niet eenzijdig vanuit de gemeente maar samen met ondernemers of organisaties in de buurt.

Fairplay

Organiseer samen met professionals en actieve bewoners (kinder)activiteiten. Dit geeft positieve energie en je ziet hoe kinderen met elkaar omgaan. Leer kinderen hoe zij positief met elkaar kunnen spelen en omgaan. Leer actieve buurtbewoners hoe ze kinderen positief kunnen aanspreken op gedrag.

5. Experimenteren

Doel

Met de buurt oplossingen uitproberen en het gesprek hierover voeren.

Resulaten

- Meer betrokkenheid van bewoners, jongeren, ondernemers en professionals rondom een experiment
- Bewoners, jongeren, ondernemers en professionals voeren het gesprek rondom het experiment
- Zicht op welk effect het experiment in de buurt heeft
- Zicht op (financiële) mogelijkheden om een succesvol experiment voort te zetten

Wat doe je in deze stap

Een experiment heeft als doel om een bestaand patroon te verstoren. Een experiment vraagt vaak meer voorbereiding dan de zichtbare acties in de vorige stap. Zet een experiment bijvoorbeeld in als er tegenstrijdige perspectieven zijn op een oplossing. Door te experimenteren kunnen mensen ervaren wat het effect is en kunnen zij hierover met elkaar in gesprek.

Voor de gemeente wordt het ook zichtbaar of dit experiment echt een verandering in de buurt gaat zijn. Zorg dat het experiment verwijderd of gestopt kan worden bij negatieve effecten.

Het is van belang om voorafgaand aan het experiment al na te denken hoe en met wie je tijdens het experiment gaat evalueren over de opbrengsten en welke aanpassingen je dan kan doen. Organiseer altijd een bijeenkomst met de buurt na afloop van de experimenteerperiode.

5. Praktijkvoorbeelden

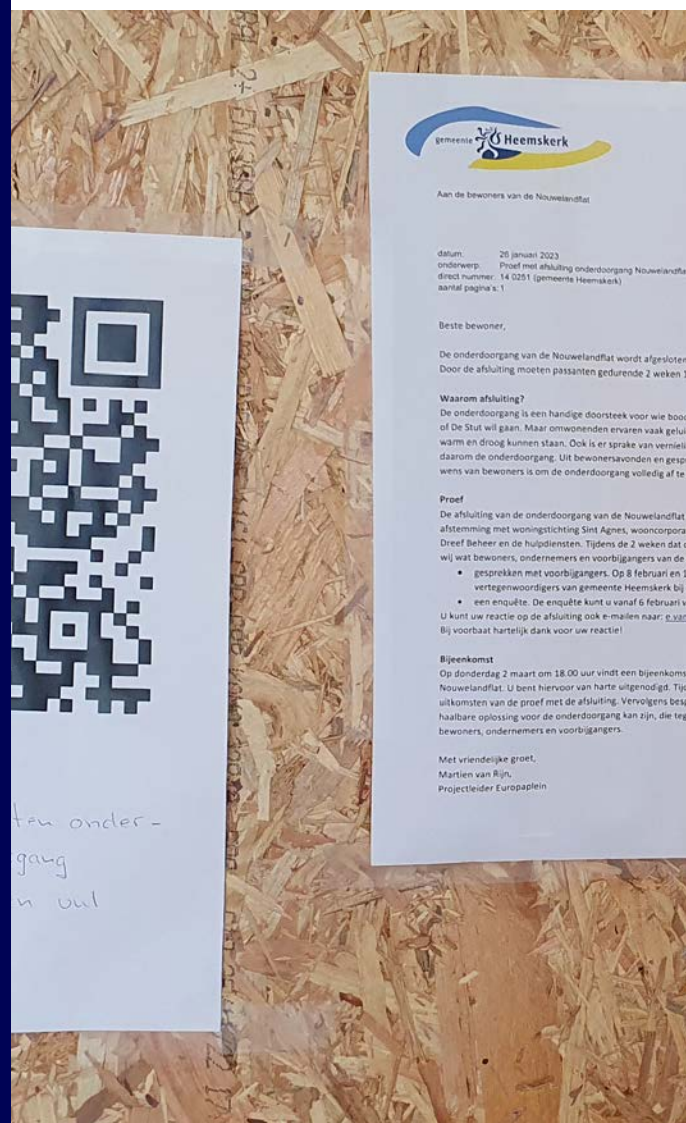
Werkplek op locatie

Zoek een leegstaande ruimte (winkel/kantoor) in de buurt die je tijdelijk kan betrekken. Of ga na of er een plek in bijvoorbeeld een jongerencentrum is vanuit waar je kunt werken. Organiseer alle bijeenkomsten, overleggen of gesprekken op deze plek. Hierdoor dwing je alle collega's, professionals en betrokken bewoners steeds weer naar de plek te komen waar het over gaat.

Een positief beeld van jongeren

In buurten waar jeugdgroepen veel samenkomen hebben mensen vaak een negatief beeld van jongeren. Ook als hier verder geen sprake van is. Denk na over positieve beeldvorming. Bijvoorbeeld posters in de buurt met jongeren die iets zeggen over of doen voor hun buurt, kunst van jongeren in etalages van winkels of optredens door jongeren op de plek waar ze samenkomen.

Tijdelijk afsluiten

Een hardnekkige plek waar overlast wordt ervaren, kan indien dit fysiek mogelijk is, als experiment afgesloten worden. Denk van te voren al na over het uitzetten van een enquête onder bewoners om hun ervaringen op te halen. En organiseer een bewonersavond om over het experiment te praten met elkaar. Zo'n avond kan weer nieuwe oplossingsmogelijkheden bieden.

Plaatsen object

Het plaatsen van een object in de openbare ruimte heeft altijd een effect op bestaande patronen. Bijvoorbeeld een container die als ontmoetingsplek kan fungeren of een fitnessstoestel. Overleg met de buurt wat voor soort object en waar je het object zal plaatsen. Of plaats het object zo, dat je het na input uit de buurt weer kan verplaatsen.

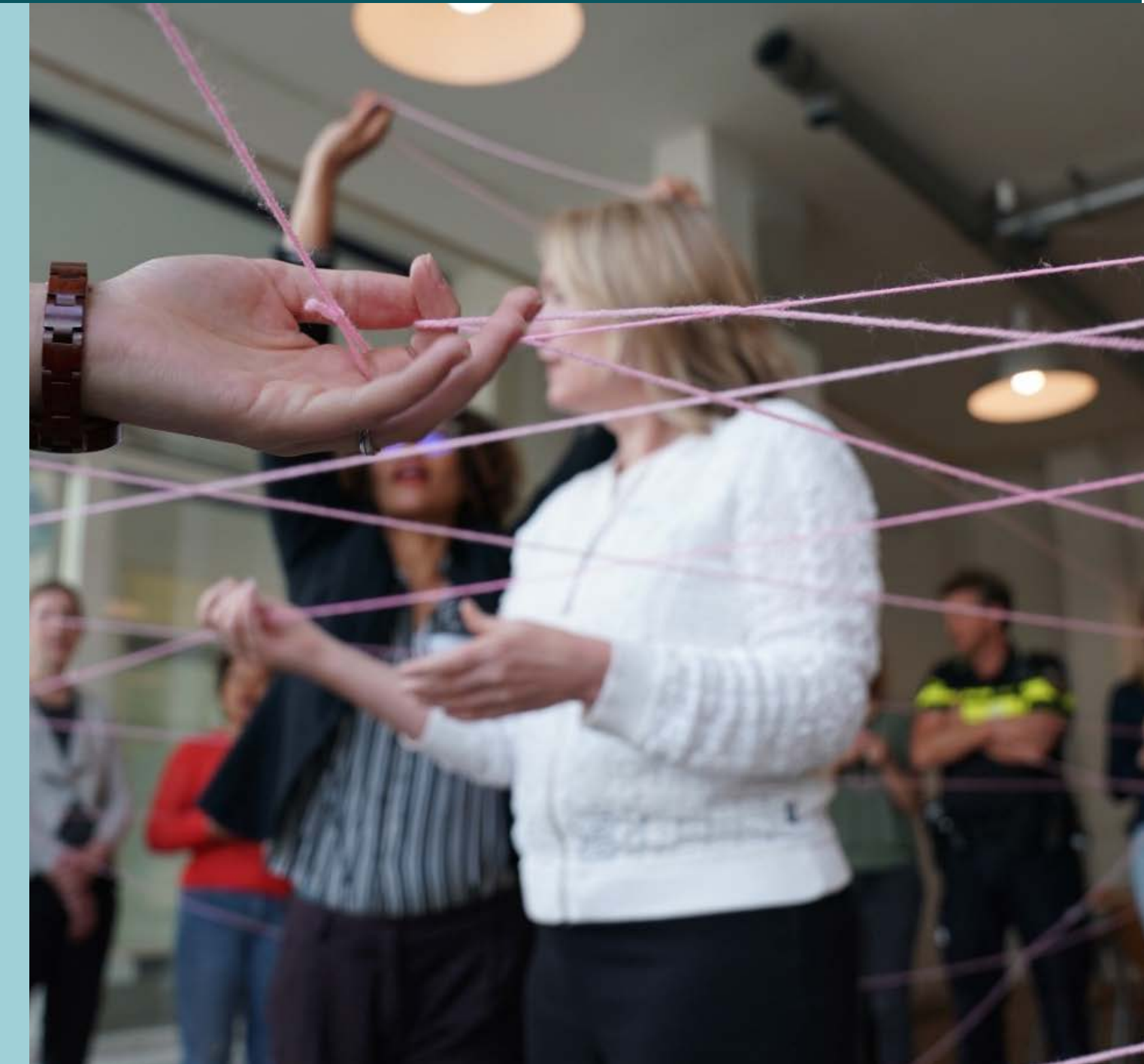
6. Successen vasthouden

Doel

Met alle betrokkenen de successen voortzetten. Er is een vangnet ontstaan voor problemen die in de toekomst weer de kop op kunnen steken.

Resultaten

- Gemeentemedewerkers en bewoners borgen succesvolle experimenten
- Een duurzaam netwerk in de buurt waarin professionals en bewoners elkaar snel weten te vinden
- Een duurzaam netwerk binnen de gemeente tussen verschillende afdelingen

Wat doe je in deze stap

In deze stap zorg je ervoor dat experimenten die volgens de buurt en professionals succesvol waren, blijvende projecten worden. Borg ze bij de gemeente of bij een professionele organisatie, maar ook samen met bewoners. Dit kan betekenen dat bestaande afspraken binnen de gemeente of bestaande subsidierelaties met professionele organisaties aangepast moeten worden.

Zorg dat je als gemeente altijd zichtbaar en betrokken blijft voor de buurt bij het vervolg van het project. Blijf in contact met het vangnet van de buurt, de professionals, jongeren, bewoners en ondernemers. Op deze manier is de gemeente snel op de hoogte van de situatie en kan er inzet worden georganiseerd voordat eventuele problemen escaleren.

6. Praktijkvoorbeelden

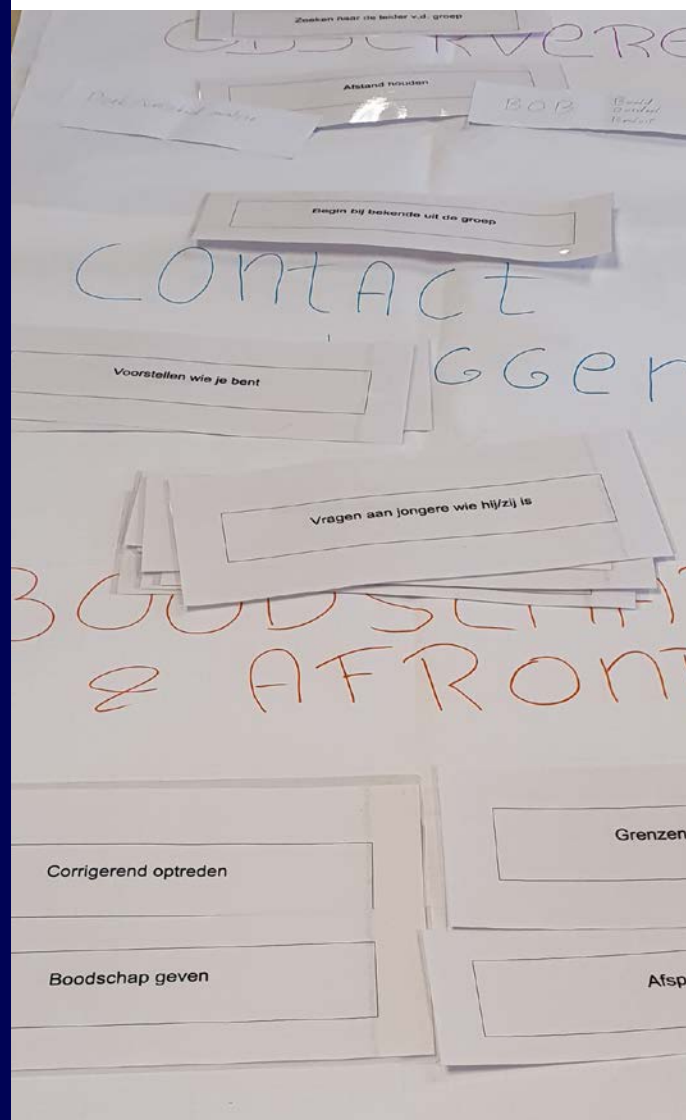
Halfjaarlijkse focusbijeenkomsten

Organiseer twee keer per jaar een focusbijeenkomst met alle betrokkenen in de buurt. Betrek verschillende collega's uit de gemeente en geef bestuurders hierbij ook een rol. Laat partners van andere organisaties ook nadenken over een meer passend programma/aanbod.

Organiseer je intern

Organiseer de interne verbinding bij de gemeente, bijvoorbeeld door een opgaveteam of taskforce in te richten. Zorg dat vanuit alle afdelingen iemand betrokken is. Op deze manier kun je meerdere keren per jaar zichtbare acties in de buurt blijven organiseren. Uiteraard betrek je hierbij altijd professionals uit de wijk en actieve bewoners of jongeren.

Leerbijeenkomsten voor professionals

Organiseer elk kwartaal leerbijeenkomsten voor en door de betrokken professionals. Met als thema's bijvoorbeeld contacten leggen met jongeren, hoe maak ik een netwerk, gezamenlijke bejegening van jeugd, online aanwezigheid en gezamenlijke focus rondom jeugd. De bijeenkomsten zijn ook bedoeld als versterking van het professionele netwerk en om elkaar goed te leren kennen.

De banner

Hang een banner in de buurt waar groot op staat "Hoe gaat het hier". Zet erop op welke dag en tijd je als gemeente in de buurt bent. Laat de locatie achterwege, dan kun je elke week een andere plek in de buurt of in de gemeente kiezen om de banner op te hangen.